

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Харківська державна академія культури
Кафедра режисури

Педагогічний практикум

*Інструктивно-методичні матеріали для здобувачів
другого (магістерського) рівня
вищої освіти*

Харків, 2025

УДК378.22.091.33-027.22:792](076.5)

П24

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 27 лютого 2025 р.)

Рецензенти:

Антоніна КІКОТЬ, доктор культурології, професор,
Харківська державна академія культури;

Олена СТРИЛЬЧУК, кандидат мистецтвознавства, викладач, Одеська
національна музична академія ім. А. В. Нежданової

Розробники:

Сергій ГОРДЕЄВ, кандидат мистецтвознавства, професор, Харківська
державна академія культури;

Світлана ШУМАКОВА, кандидат мистецтвознавства, доцент,
Харківська державна академія культури

П24 Педагогічний практикум : інструкт.-метод. матеріали для
здобувачів другого (магістер.) рівня вищої освіти / М-во культури
та стратегічних комунікацій України, Харків. держ. акад. культури,
Каф. режисури ; [розроб.: Сергій Гордєєв, Світлана Шумакова] –
Харків : ХДАК, 2025. – 31 с.

Інструктивно-методичні матеріали висвітлюють сутність і змістове
наповнення практики виробничої та вказівки до самостійного її проходження й
оформлення здобувачем вищої освіти власного пакету звітної документації з
практики.

УДК 378.22.091.27.22:792](076.5)

©Харківська державна академія культури, 2025 р.

© Шумакова С., 2025 р.

© Гордєєв С., 2025 р.

Педагогічний практикум

Педагогічний практикум постає практичною реалізацією викладацько-педагогічної роботи (підготовки та проведення здобувачами-практикантами лекційного та практичного занять з метою формування власної методичної раціональності та ефективності навчально-педагогічної стратегії майбутнього викладача).

Мета педагогічного практикума

Основною метою педагогічного практикума є підготовка здобувача вищої освіти до майбутньої педагогічної роботи з академгрупою, підвищення кваліфікації в оволодінні фаховими спеціальними дисциплінами, необхідними для здійснення освітнього процесу в загальноосвітніх установах, театральних коледжах, вищих професійних училищах, вищих навчальних закладах. Крім того, мета практикума полягає в перевірці професійної готовності майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності та оволодінню професійним досвідом в межах викладацько-педагогічного процесу. Педагогічний практикум покликаний сформувати професійні компетентності та спроможність прийняття самостійних рішень в реальних умовах викладання, властивих майбутній педагогічній діяльності.

Завдання педагогічного практикума:

- закріплення знань, умінь і навичок, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення дисциплін навчального плану за обраною спеціальністю;
- оволодіння методикою підготовки і проведення різних форм навчальних занять;
- оволодіння методикою аналізу навчальних занять;
- оволодіння сучасними освітніми педагогічними технологіями в галузі театального мистецтва;
- виховання стійкої зацікавленості у систематичному поповненні своїх знань і застосовування їх у практичній діяльності;
- прищеплення здобувачам вищої освіти навичок самоосвіти, самовдосконалення та сприяння активізації науково-педагогічної діяльності;
- сприяння виробленню у здобувачів вищої освіти особистісних якостей, обумовлених загальними цілями навчання і виховання;
- засвоєння основ педагогічної та методичної майстерності, первинного дидактичного досвіду викладача, побудованого на принципі зворотного зв'язку зі студентами як навчальної співпраці;
- сприяння розвитку потреби оволодіння як новітніми педагогічними технологіями, так і класичними прийомами театральної педагогіки;
- формування інтересу до педагогічної діяльності на тлі творчого підходу до педагогічного процесу;

- формування активної позиції та професійно значущих якостей особистості майбутнього педагога (комунікабельності, конструктивного мислення, артистизму й ін.);
- виховання здатності брати участь в організаційно-методичному забезпеченні, підготовці та проведенні майстер-класів і семінарів конкурсів і оглядів, свят і фестивалів у галузі художньої культури та присвяченої їй науки.

Педагогічний практикум передбачає послідовність одержання практичного досвіду та фахових компетентностей майбутнього педагога, що здійснюється на 1-му курсі (2-й семестр).

Навчання з дисципліни фахової підготовки «Педагогічний практикум» здійснюється на базі Харківської державної академії культури з можливістю набути досвід в інших профільних освітніх закладах.

Деталізація організація педагогічного практикума

Педагогічний практикум проводиться під керівництвом викладача ХДАК, відповідно до бажання здобувача фрагментарно /або в цілому може проходити в середніх та вищих спеціальних учбових закладах міста (Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського, Харківське державне училище культури, ліцеї та школи мистецтв та ін.).

Мається на увазі, що здобувач вищої освіти буде брати участь як у відвіданні занять провідних викладачів цих учбових закладів з метою ознайомлення з методикою проведення занять (пасивна частина практики), так і брати участь у проведенні власних занять (активна частина педагогічного практикума – читання лекції, проведення практичного заняття).

Основною формою реалізації мети практикума та його завдань мають стати навчальні заняття з академгрупою з дисциплін, що відповідають профілеві підготовки здобувача вищої освіти.

Зміст педагогічного практикума

Педагогічний практикум, в якому превалює практична ланка, передбачає проведення наступних робіт:

1. Розробка спільно з керівником практикума індивідуального плану роботи.
2. Ознайомлення зі структурою навчального процесу в освітній установі.
3. Ознайомлення з навчальною програмою та змістом обраних фахових дисциплін.
4. Робота по вивченню різних навчально-методичних матеріалів.
5. Ознайомлення з методиками проведення занять з обраних фахових дисциплін.
6. Самостійна підготовка здобувачем вищої освіти конспекту лекційного заняття та плану-конспекту практичного заняття.

7. Підбір та аналіз основної й додаткової літератури відповідно до тематики та цілей запланованих навчальних занять.
8. Знайомство з методикою проведення майстер-класів викладачів кафедри режисури ХДАК та ін.
9. Розробка змісту навчального матеріалу запланованих занять на сучасному науково-методичному рівні.
10. Методично правильне проведення двох навчальних занять (лекційного та практичного).

Етапи педагогічного практикума:

- ретельна підготовка за участю керівника практикума до двохгодинної лекції (дві академічні години) та двохгодинного практичного заняття, складання власних учбово-методичних матеріалів (конспекту лекції та плану-конспекту практичного заняття);
- аналіз результатів проведених занять;
- складання звітної документації практикума (*зразки у додатках*).

Здобувач вищої освіти повинен:

- самостійно ознайомитися з доступним відеоконтентом різномісцевих заходів презентативно-навчального характеру (лабораторій, майстер-класів, воркшопів, творчих дискусій, круглих столів від культових і визнаних театральних майстрів);
- відвідати і проаналізувати заняття досвідчених викладачів за затвердженням керівником педагогічного практикума планом роботи;
- занотовувати у щоденник повсякденну роботу;
- провести відкриті заняття із запрошенням фахівців кафедри режисури (метою проведення таких занять є обговорення та затвердження здобувача вищої освіти як майбутнього викладача).

Слід підкреслити, що здобувач вищої освіти має набути вміння представити цікавий лекційний матеріал, спрямований на розкриття ключових аспектів теми, виразно презентований і структурований, конкретний і лаконічний, з огляду на необхідність його успішного засвоєння академгрупою. Бажано надавати тлумачення задіяних для розкриття теми занять дефініцій; викладати доступною мовою, переконливо й обґрунтовано, проте образно та емоційно – саме це й визначає рівень педагогічної та методичної майстерності.

Разом з тим, важливою постає й позиція викладача до здобувачів освіти, його тактовність, демократичність та справжнє співдія з аудиторією, що зумовлює полілог, який породжує нові грані розуміння викладеного.

Підсумкова атестація

Підсумком педагогічного практикума є оцінка практичної роботи (двох занять) та формування пакету документації, в якій повинен відбитися весь спектр викладацько-виховної діяльності здобувача вищої освіти.

З педагогічного практикума здобувачем вищої освіти готується пакет звітної документації, згідно якій оцінюється рівень:

- педагогічно-практичної роботи (спроможності ефективного викладання дисциплінарного змісту;
- конструктивної співдії з аудиторією, дидактичної адекватності).

Перелік звітних документів здобувача вищої освіти до педагогічного практикума:

1. Титульний аркуш документації практикума.
2. Індивідуальний план (лаконічний виклад) передбачуваної діяльності.
3. Щоденник практикума, який містить такі складники:
 - перші дві сторінки (саме титульний лист щоденника та лист з печатками і підписом керівника / адміністрації бази практикума (підпис деканата факультета і печатка));
 - календарний план;
 - робочі записи під час практикума.
4. Довідка про проведення відкритого лекційного заняття.
5. Довідка про проведення відкритого практичного заняття.
 - Конспект проведеної лекції.
 - План-конспект проведеного практичного заняття.
 - Відгук викладача з обраної дисципліни на проведене лекційне заняття.
 - Відгук викладача з обраної дисципліни на проведене практичне заняття.
 - Аналіз заняття, проведеного колегою-здобувачем вищої освіти.
6. Відгук про проходження педагогічного практикума.
7. Звіт про проходження педагогічного практикума.

Оформлення звіту про виконання програми практикума

У стислій формі здобувач вищої освіти описує виконану під час практикуму роботу. У висновку варто зазначити своє відношення до перспективи викладацької діяльності в якості своєї основної діяльності або за сумісництвом. Звіт пишеться в довільній формі й підписується.

Оформлення відгуку керівника практикума

Відгук керівника пишеться в довільній формі, однак має певну структуру. В ньому зазначається:

- рівень підготовки здобувача вищої освіти до викладацької роботи;
- ступінь самостійності у виконанні методичних завдань;
- вміння використовувати літературу;
- ступінь оволодіння здобувачем сучасними освітніми технологіями;

- повнота та якість розробки звітної документації з педагогічного практикума.

Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає різні форми індивідуальної навчальної діяльності: конспектування психолого-педагогічної та методичної наукової літератури, ведення термінологічного словника, складання методичної папки виконання тематичних завдань (з опанування основними засобами розвитку професійної майстерності; навичками управління власним психічним станом, мовою, невербальними засобами; оволодіння засобами вербального та невербального педагогічного впливу; навичками педагогічного спілкування та риторичними навичками, методами підготовки до виступу).

Для засвоєння дисципліни необхідне виконання суттєвого об'єму самостійної роботи з набуття педагогічного досвіду та певного рівня професійної компетентності кваліфікації педагога.

Вибір форм і видів самостійної роботи визначаються індивідуально-особистісним підходом до навчання спільно викладачем і здобувачем вищої освіти.

Отже, з метою поглиблення знань з дисципліни, прищеплення навичок самостійної роботи з літературою пропонується написання рефератів з метою набуття навичок роботи з різними джерелами, формування самостійного творчого мислення.

Педагогічний практикум завершується диференційованим заліком.

Підсумкова атестація

Підсумкова атестація з педагогічного практикума на підставі оформленого пакету звітної документації здобувача вищої освіти передбачає виставлення йому керівником диференційованої оцінки (за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Отримані бали (0 – 100) з навчально-практичної підготовки враховуються при підведенні підсумків сесійної атестації здобувачів вищої освіти.

У додатках даних інструктивно-методичних матеріалів наводяться цілий пакет зі всіма необхідним здобувачу освіти зразками оформлення документації з педагогічного практикума.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Бойко С. Г. Словник термінів з педагогічної інноватики. Луганськ: Локкі, 2006. 116 с.
2. Безручко О. В. Творча і мистецько-наставницька діяльність в Україні діячів театру і кіно : монографія : в 2 т. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ф-т кіно і телебачення. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2017. Т. 1. 211 с. ; Т. 2. 216 с.
3. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2009. 248 с.
4. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.
5. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Багатоплановість професійно-педагогічної діяльності творчої особистості режисера // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури / Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. Вип. 38, С. 48–56.
6. Гусакова Н. Основні складові формування творчої особистості майбутнього режисера-педагога театального колективу // Культура і сучасність. / Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. № 1. С. 42–46.
7. Донченко Н., Зайцева І. Деякі аспекти естетичного виховання майбутніх акторів і режисерів засобами театального мистецтва (до питання становлення національної еліти) // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. Київ: КНУКіМ, 2019. Вип. 2(1). С. 94 С. 106.
8. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник для вищих навч. закл. Київ: «Вища школа», 2004. 422 с.
9. Лисюк В. М. Поезія ремесла: монологи театального педагога. Вінниця : Нова Книга, 2012. 368 с. : іл.
10. Лимаренко Л. Використання студентського театру в європейських системах професійної підготовки майбутніх педагогів // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. Київ–Полтава, 2015. № 9. С. 176–187. URL: http://ipood.com.ua/data/Naukovi_VYDANNIA/Estetyka/9-2015_.pdf
11. Локарева Г. В. Театральна педагогіка в професійній підготовці: педагогічна дія, драматизація, педагогічна майстерність // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. Запоріжжя, 2014. № 2, С. 231–239.
12. Малнацька О., Мирончук Н. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових

- праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 61–64.
13. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ, Освіта України, 2008. 274 с.
 14. Серeda Н. В. Елементи театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності // Теорія і практика управління соціальними системами: науково-практичний журнал. Харків, 2011. № 2. С. 48–54.
URL:
https://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0/Tipuss/2011_2/Sereda.pdf
 15. Теслюк В. М., Ковальчук Т. І. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2018. 98 с.
 16. Тищук В. В. Виховання театром: основи театральної педагогіки : навч.- метод. посіб. / «Ужгород. коледж культури і мистецтв». Ужгород : Патент, 2018. 119 с.
 17. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006. 352 с. (Альма-матер)

Додаткова

1. Гордєєв С. І. Театрально-педагогічні принципи В. І. Цветкова у формуванні українського актора та режисера // Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст. / М-во культури, молоді та спорту України, Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2021. Вип. 61. С. 63–72.
2. Кірсанов В. Шляхи вдосконалення підготовки фахівців для сфери дозвілля
// Вища освіта України № 1. 2006. С. 37–41.
3. Короткова Р. І. Методика підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації та керівництва театральним колективом. 2008. С. 80–85.
URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4003/Korotkova.pdf?sequence=1>
4. Тимошенко Наталія Професійна самореалізація як один із компонентів професійного самовдосконалення особистості // Наукові записки [Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка] Серія: Педагогічні науки. Частина II. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Випуск 121(2). С. 158–161.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121%282%29_40

Інформаційні ресурси Інтернет

Пошукова система Google URL: <http://www.google.com>.

Національна бібліотека України ім. В. І.

Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г.

Короленка URL: <https://korolenko.kharkov.com/>

Харківська міська спеціалізована музично-театральна
бібліотека URL: <http://mtlib.org.ua/>

Бібліотека Харківської державної академії

культури URL: <http://lib-hdak.in.ua/>

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДО
ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Кафедра режисури**

**ДОКУМЕНТАЦІЯ
ДО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**
здобувача вищої освіти Харківської державної академії культури
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»,
освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»,
другого (магістерського) освітнього рівня
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
1-й курс, група МАГ

**Харків
20__**

**ЗРАЗОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ РОБОТИ
ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН
РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**

Здобувача вищої освіти _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво» _____

Освітньо-професійна програма «Сценічне мистецтво» _____

Другий (магістерський) освітній рівень _____

1-й курс, група МАГ

ЗРАЗОК ЗМІСТУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА

Індивідуальний план педагогічного практикума

1. Вид передбачуваної діяльності
2. Вид передбачуваної діяльності
3. Вид передбачуваної діяльності
4. Вид передбачуваної діяльності
5. Вид передбачуваної діяльності
6. Вид передбачуваної діяльності
7. Вид передбачуваної діяльності

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША
ЩОДЕННИКА ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

**ЩОДЕННИК
РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**

(вид і назва практики)

Здобувач вищої освіти _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Кафедра режисури _____

Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво» _____

Освітньо-професійна програма «Сценічне мистецтво» _____

Другий (магістерський) освітній рівень _____

1-й курс, група МАГ

ЗРАЗОК КАЛЕНДАРНОГО ГРАФІКУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА

Календарний графік

№	Зміст і види роботи	Дата виконання	Відмітка про виконання
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			

Керівник практикума

від кафедри режисури ХДАК:

(науковий ступінь, учене звання, посада)

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗРАЗОК ЗАПОВНЕННЯ КАЛЕНДАРНОГО ГРАФІКУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА 2024 р.

Календарний графік

№	Зміст і види роботи	Дата виконання	Відмітка про виконання
8.	Затвердження з професором – С. І. Гордєєвим індивідуального плану та календарного графіка практикума.	13.04.24	Виконано
9.	Затвердження плану проведення лекційного та практичного занять з керівником практикума – С. І. Гордєєвим.	14.04.24	Виконано
10.	Вивчення досвіду викладання фахових дисциплін та методу виховання майбутніх режисерів шоу та артпроектів викладачами кафедри режисури.	15.04.24	Виконано
11.	Консультація зі старшим викладачем кафедри режисури О. О. Настаченко щодо теми лекційного та практичного занять, форми занять, тривалості, дати та часу проведення.	17.04.24	Виконано
12.	Аналіз літературно-джерельної бази з театральної педагогіки, перегляд необхідних відеоматеріалів для розробки плану практичного заняття та презентації.	18.04.24	Виконано
13.	Консультація з викладачем кафедри режисури з курсу «Режисура шоу та артпроектів» О. О. Настаченко щодо теми лекційного та практичного занять.	18.04.24	Виконано
14.	Затвердження з викладачем дисципліни «Режисура шоу та артпроектів» О. О. Настаченко усіх необхідних матеріалів для проведення лекції та практичного заняття.	19.04.24	Виконано
15.	Консультація з викладачем курсу «Режисура шоу та артпроектів» О. О. Настаченко щодо змісту лекційного та практичного занять, уточнення дати та часу проведення.	20.04.24	Виконано
16.	Аналіз літературно-джерельної бази та розробка:		

	• конспекту лекції; • плану-конспекту практичного заняття; • презентації.	21.04.24	Виконано
17.	Затвердження з О. О. Настаченко всіх необхідних матеріалів для проведення лекційного та практичного занять.	24.04.24	Виконано
18.	Попередня консультації зі здобувачами вищої освіти 3 курсу, денного відділення, групи 1М.	25.04.24	Виконано
19.	Проведення репетиції лекційного заняття: • робота відеокамери та мікрофону; • запис екрану; • демонстрація презентації.	26.04.24	Виконано
20.	Проведення відкритого (дистанційного) лекційного заняття.	29.04.24	Виконано
21.	Корекція презентації та плану проведення практичного заняття. Додаткова консультація з О. О. Настаченко та перевірка методичних матеріалів.	30.04.24	Виконано
22.	Проведення репетиції практичного заняття: • робота відеокамери та мікрофону; • запис екрану; • демонстрація презентації.	03.05.24	Виконано
23.	Проведення відкритого (дистанційного) практичного заняття.	06.05.24	Виконано
24.	Оформлення звітної документації.	07.05.24	Виконано
25.	Затвердження документів педагогічної практики.	08.05.24	Виконано

Керівник практикума

від кафедри режисури ХДАК:

кандидат мистецтвознавства, професор _____ Сергій ГОРДЕСВ
(підпис)

**ЗРАЗОК ЗІСТУ
РОБОЧИХ ЗАПИСІВ ЩОДЕННИКА
ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА**

Робочі записи під час практикума

17.05.25

Обговорення з керівником практикума індивідуального плану роботи та необхідних навчальних матеріалів.

17.05.25 – 20.05.25

Ознайомлення з навчально-методичними матеріалами кафедри режисури ХДАК та їх опрацювання.

Аналіз навчальних дисциплін факультету сценічного мистецтва (кафедри режисури та майстерності актора). Обрання з метою проведення лекційного / практичного заняття дисципліни «Назва».

Здобувач вищої освіти

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗРАЗОК ДОВІДКИ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОГО ЛЕКЦІЙНОГО /ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

ДОВІДКА ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОГО ЛЕКЦІЙНОГО /ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ здобувача вищої освіти Харківської державної академії культури спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво», другого (магістерського) освітнього рівня (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) 1-й курс, група МАГ

Здобувач вищої освіти (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) «__» _____ 20__ р.
підготував(-ла) та провів(-ла) відкрите лекційне / практичне дистанційне
заняття курсу «_____» на тему: «_____»,
зі здобувачами вищої освіти _____ курсу (в сервісі для організації онлайн-
конференцій Zoom).

Посилання на відео.

URL:

Керівник практикума
від кафедри режисури ХДАК:
(науковий ступінь, учене звання, посада)

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗРАЗОК ВІДГУКУ НА ПРОВЕДЕНЕ ВІДКРИТЕ ЛЕКЦІЙНЕ /ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ВІДГУК НА ПРОВЕДЕНЕ ВІДКРИТЕ ЛЕКЦІЙНЕ /ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ здобувача вищої освіти Харківської державної академії культури спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньої програми «Сценічне мистецтво», другого (магістерського) освітнього рівня (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) 1-й курс, група МАГ

Здобувач вищої освіти (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) для проведення відкритого лекційного заняття обрав(-ла) дисципліну «_____»,
(назва)

тему: «_____».
(назва теми)

Проведене заняття показало володіння (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) методикою викладання, ретельну підготовку до заняття, ознайомлення із багатьма джерелами задля подання найсучаснішої інформації з обраної теми.

Практикант(-ка) дотримувався(-лась) ретельно сформованої структури заняття, яка включала різні види діяльності та їх вдалу зміну, що сприяло переключенню уваги академгрупи та кращому засвоєнню інформації. Разом з тим, (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) спирався(-лась) на численні сучасні приклади, які зацікавили аудиторію та залучили її до конструктивної дискусії, що засвідчило вільне володіння практикантом(-кою) навичками спілкування, очевидне вміння утримувати увагу та доступно викладати необхідний матеріал.

Враховуючи все вище сказане вважаю, здобувач вищої освіти (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) на прикладі проведення відкритого заняття продемонстрував(-ла) вміння володіння педагогічною культурою, навички проведення лекції та заслуговує оцінку «_____».

Викладач з дисципліни

«_____»
(назва)

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗРАЗОК ЗВІТУ ПРО ПРАКТИЧНУ РОБОТУ З ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА

ЗВІТ ПРО РОБОТУ З ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАКТИКУМА

**здобувача вищої освіти Харківської державної академії культури
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»,
освітньої програми «Сценічне мистецтво»,
другого (магістерського) освітнього рівня**

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1-й курс, група МАГ

У період з «___» _____ 20__ р. по «___» _____ 20__ р. я, (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ), здійснив(-ла) практичну роботу з педагогічного практикума, передбачену навчально-практичною підготовкою здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Сценічне мистецтво».

Протягом зазначеного періоду я був(-ла) присутня на відкритих лекційних та практичних дистанційних заняттях педагогів-практиків Харківської державної академії культури з таких дисциплін, як:

«_____», _____,
(назва) (назва)
«_____», «_____»,
(назва) (назва)

Мною було ретельно проаналізовано відвідані заняття з метою ознайомлення з методикою проведення лекційних та практичних занять педагогів Академії, на підставі прикладу викладацької роботи яких було розроблено конспект мого лекційного заняття та проведена лекція із дисципліни «_____» на тему: «_____»
(назва) (назва)

Також було проведено практичне заняття для членів моєї академгрупи з курсу «_____» на тему: «_____»,
(назва) (назва)
до якого було сформовано план-конспект роботи _____.

Мною повністю виконана програма педагогічної практики та поставлені завдання, в результаті чого підготовлено необхідний пакет документації, де відображений весь процес моєї педагогічної діяльності.

Здобувач вищої освіти

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ ДО ПАКЕТУ ДОКУМЕНТАЦІЇ

ЗРАЗОК-ПРИКЛАД ПІДГОТОВЛЕНИХ ЗДОБУВАЧЕМ МАТЕРІАЛІВ ДО СВОГО ЛЕКЦІЙНОГО ТА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТЬ

**(в авторському викладі в рамках лекції
і практичному закріпленні її змістових складових)**

КОНСПЕКТ ЛЕЦІЇ З КУРСУ «РЕЖИСУРА»

**Тема: Особливості проведення арт-проектів різних форм
у форматі онлайн**

План заняття:

- Вступне слово
- Розбір поняття арт-проект.
- Види та форми арт-проектів.
- Особливості проведення презентацій, виставок, онлайн-проектів.
- Відмінності у проведенні презентацій, виставок та онлайн-проектів.
- Головні характеристики ведучого арт-проектів в форматі онлайн.
- Практичне завдання та його обговорення.
- Підсумки.
- Додаткові джерела для самоопрацювання.

Вступне слово

Доброго дня, шановні здобувачі! Мене звати Олег, я б хотів сьогодні вас познайомити з цікавою формою проведення заходів у форматі онлайн. З сьогоднішніми реаліями, на жаль ми змушені більшу частину заходів проводити саме в такому форматі. На занятті ми з вами будемо говорити про особливості проведення артпроектів, презентацій, виставок та онлайн-проектів. Це важлива і не менш цікава тема, адже кожен із вас хоч раз був ведучим, чи ще буде на тому чи іншому онлайн-заході, а також дуже корисна тема для майбутнього режисера, який прагне професійного розвитку та підвищення своєї майстерності. Наше з вами заняття буде поділено на дві частини: у першій лекції ми згадаємо історичні аспекти теми та ознайомимось з понятійним апаратом. У другій частині заняття ми будемо виконувати практичні завдання, щоб закріпити отримані знання. Мета нашого заняття сформувати професійні уміння у вас, як майбутніх режисерів, в сфері роботи над словом в сучасних шоу-програмах та артпроектах в онлайн просторі. Проводити заняття буду я –

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти – Олег Звонарев. Звертаю вашу увагу, що наприкінці заняття я задам питання для закріплення теми з основних понять, тому будьте уважні та нотуйте невеличкими тезами ту інформацію, яку почувєте далі.

Розбір поняття артпроект

Для початку розгляду теми потрібно розглянути ключове поняття арт-проекту, проаналізувати його особливості та ввести визначення, що таке арт-проект. Для цього розберемося звідки взялося поняття артпроект. Проаналізуємо декілька критеріїв, які обов'язкові для «артпроекту» та виведемо безпосередньо формулювання поняття:

- Наявність слова «арт» (з англійської це? Що? Вірно – мистецтво) говорить про віднесення поняття до певного виду мистецтва, те що пов'язано із творчістю;
- Аналізуючи літературні джерела виводимо наступний критерій виражальні засоби цього виду мистецтва мають буди «зображувальними», отже артпроекти мають на меті передати задум художника (митця) в наочних, зорово-сприйнятих образах на площині або в просторі.
- Створення артпроекту включає у себе соціокультурну, художньо-естетичну та творчу діяльність митців різних видів мистецтва.
- Одним із критеріїв якості творчого проекту є його оригінальність, художньо-естетична цінність – те, що є результатом справді творчого процесу. Тобто, фактично, арт-проект можливо представити як творчу діяльність, що породила резонанс, створила новаторський витвір мистецтва тощо.
- **Головна і обов'язкова умова:** в основі творчої проектної діяльності в сфері творчості повинно лежати нововведення (щось нове і цікаве).
- Творчий проект є тимчасовим, оскільки в нього є чіткий початок і чітке завершення, коли досягнуті цілі проекту, що були поставлені на меті власне вами – режисерами.
- Артпроект обов'язково цілісний вид діяльності, в основі якого лежить, з одного боку, інноваційна Ідея або технологія, а з другого, – чіткий алгоритм досягнення мети, пов'язаний із завданнями, заходами, ресурсами, виконавцями і показниками ефективності.

Отже, давайте трішечки підсумуємо – зважаючи на вище наведені критерії ми з вами виводимо повноцінний термін: *Артпроект – це форма художньої (творчої) діяльності, яка має на меті створення унікального художнього твору в умовах обмеженого часу та ресурсів і водночас може виступати як форма соціокультурної, художньо-естетичної та творчої діяльності у різних сферах мистецтва.*

Творчі проекти (артпроекти) є цільовими та унікальними, оскільки на підставі задуму і теми, художник визначає мету як прообраз бажаного художнього результату. Мета є центральною організуючою ланкою всієї діяльності митця. Але характерно, що в художній діяльності мета дуже рухлива, вона пластична. Спочатку художник має часом цілком конкретну мету, але надалі «рука веде» зовсім в інший бік, ніж передбачалося. Або ж письменники кажуть, що під пером їх персонажі починають «жити своїм самостійним життям» і також відводять від намічених спочатку сюжетних ліній. У творчій діяльності надзвичайно велика роль імпровізації, яка й «веде» творця від самого початку наміченої мети.

Види та форми артпроектів (теми яких ми вже вище торкались вище)

Існує безліч різних видів та форм арт-проектів, оскільки ця сфера художньої діяльності є дуже різноманітною та креативною. Ось кілька прикладів:

- **Інсталяції** – створення об'ємних або плоских об'єктів, які встановлюються у певному просторі і взаємодіють з ним.
- **Артінсталяції** – створення масштабних арт-об'єктів, які можуть бути інтерактивними та залучати глядачів до співпраці.
- **Перформанс** – діяльність, що базується на живому виступі митця, в якому він виконує певну роль або діє в певний спосіб перед глядачами.
- **Виставки** – організовані покази художніх творів, які можуть бути розташовані у просторі відповідно до певної концепції виставки.
- **Презентації** – перший показ продукту або послуги для певної аудиторії.

Ці форми та види арт-проектів можуть поєднуватися між собою та бути адаптовані до різних контекстів та умов, що дозволяє художникам виявити свою креативність та індивідуальність. Будь який формат комунікації митця з аудиторією в рамках мистецтва (знову повертаємося до «арт»), який несе в собі певне новаторство, можна віднести до артпроекту.

Особливості проведення заходів різних форм – презентацій, виставок, онлайн-проектів

Незалежно від форми артпроекту, проведення таких заходів має загальні особливості з точки зору професійного ведучого. Основні з них:

1. **Підготовка:** Перед проведенням будь-якого артпроекту ведучий повинен ретельно підготуватися до виступу, знати свій текст на пам'ять, (або зробити так, щоб текст став твоїм і тобі було легко розповідати про те чи інше дійство) або мати складений скрипт/план, який він може вільно відтворювати. Також

необхідно вивчити інформацію про предмет виставки або презентованого продукту, щоб мати можливість детально розповісти про нього.

2. **Сценарій:** Для успішного проведення артпроєкту ведучий повинен скласти чіткий сценарій (якщо він не наданий замовниками заходу), який буде відповідати меті та цілям заходу. Сценарій повинен враховувати відвідувачів заходу (контингент або іншими словами на яку цільову аудиторію він розрахований) , їхні інтереси та очікування від заходу.
3. **Комунікація:** Ведучий повинен мати досвід комунікації з різними аудиторіями та вміти підібрати правильну мову та тон голосу для різних відвідувачів (від цього залежатиме сприйняття глядачами інформації, яку ви надаєте). Необхідно також бути вмілим слухачем та вміти відреагувати на запитання та коментарі відвідувачів.
4. **Управління часом:** Ведучий повинен бути вмілим управляти часом проведення заходу, забезпечуючи правильну послідовність дій та розподіляючи час між виступами та іншими елементами заходу. Ведучий має бути добре знайомий з графіком заходу та уміти контролювати час, щоб встигнути зробити всі необхідні анонси та завершити захід вчасно. (повертаємося до нашого *«темпо-ритму»* - темп самого заходу йде поруч з ритмом ведучого і ні в якому разі не в розріз!)
5. **Підтримка настрою:** Ведучий має підтримувати позитивний настрій відвідувачів та піднімати їхні емоції, щоб зробити захід більш запам'ятовувальним та ефективним. *(Цікавий факт – гарно коли ведучий володіє гумором і вміє влучно пожартувати у певні моменти заходу)*
6. **Створення атмосфери:** Ведучий повинен вміти створювати певну атмосферу, що відповідає тематиці та меті і підтримувати її протягом усього заходу.
7. **Командна робота:** Ведучий має бути готовим до співпраці з іншими учасниками заходу, такими як технічний персонал, артисти та інші ведучі. Важливо мати здатність працювати в команді та дотримуватись загального плану заходу.
8. **Адаптація:** Ведучий повинен бути готовий до незапланованих змін та адаптуватись до нових умов проведення заходу. Наприклад, якщо виникнуть проблеми з технікою, ведучий має бути готовий швидко знайти рішення та продовжити захід. *(Нашою мовою «форс-мажори», які виникають зненацька і ви повинні також зненацька і швидко на них відреагувати і вирішити самостійно, або організувати вирішення з командою заходу)*
9. **Творчість:** Ведучий повинен бути творчою та ідеєю для заходу. Важливо пропонувати нові ідеї та формати проведення заходів, що зробить їх більш цікавими та ефективними.

Відмінності у проведенні презентацій, виставок та онлайн-проектів

Хоча презентації, виставки та онлайн-проекти мають спільну мету – показати щось певне відвідувачам, їх проведення має свої відмінності:

1. Формат:

- Презентації зазвичай проводяться в залі з аудиторією, яка знаходиться там де і ведучий.
- Виставки, з іншого боку, зазвичай проходять в більш просторих приміщеннях, де відвідувачі можуть вільно пересуватися та оглядати експонати.
- Онлайн-проекти проводяться через Інтернет, що означає, що ведучий та аудиторія знаходяться в різних місцях, але на одній онлайн-платформі.

2. Технічне обладнання:

- Для проведення презентацій, виставок та онлайн-проектів необхідне різне технічне обладнання. Для презентацій – проектор, екран, мікрофон та звукова система, **клікер для переключання слайдів аби зарадити постійній фразі «наступний слайд» і щоб цього не було, ведучий може сам її переключати**
- для виставок – відповідна площа для експонатів та освітлення, в залежності від місця проведення виставки – мікрофон
- для онлайн-проектів – веб-камера, мікрофон та додаткове програмне забезпечення.

3. Комунікація:

- В проведенні **презентацій** ведучий веде монолог впродовж всього заходу, розповідаючи про певний продукт чи послугу, наприкінці можливий за потреби діалог у форматі QA сесії з питаннями від слухачів;
- У проведенні **виставок** взаємодія з аудиторією відбувається особисто, в режимі реального часу, частіше за все в близькому контакті та діалозі.
- **Онлайн-проекти** відрізняються тим, що взаємодія відбувається через екран, і ведучий та аудиторія знаходяться в різних місцях, але на одній онлайн-платформі.

4. Підготовка до заходу:

- Перед проведенням **презентації** ведучий повинен познайомитись з продуктом або послугою, що презентується, і з'ясувати всі ключові переваги (конкурентні в тому числі), і особливості
- Для проведення **виставок** необхідно підготувати відповідні матеріали, експонати та площу для їх розміщення. Він має бути

готовим до спілкування з експонентами, музейними працівниками, а також з відвідувачами виставки. Ведучий має ретельно ознайомитися з експонатами та матеріалами виставки, щоб вміти їх змістовно презентувати.

- Для **онлайн-проектів** необхідна підготовка цифрового контенту у формі презентацій, фото та відео матеріалів, в залежності від тематики заходу квестів/вікторин, а також що не менш важливо - забезпечення стабільного підключення до Інтернету.

5. Під час кожного із видів заходів ведучий має створити особливу **атмосферу**.

- ведучий **презентації** повинен створювати атмосферу, що сприяє засвоєнню нової інформації про продукт чи послугу,
- ведучий **виставки** повинен створювати атмосферу, що сприяє сприйняттю та розумінню мистецтва,
- у **онлайн-проектах** важливо налагодити конект з аудиторію та за потреби вивести її на діалог.

6. **Технічна підготовка:**

- Для проведення **презентації** потрібно навчатися вести захід відповідно до фото/відео матеріалів в презентації, щоб текст ведучого співпадав з показаним на екрані
- У **виставках** потрібно розумітися на творах мистецтва, які репрезентуються на заході та вміти працювати з мікрофоном або без нього в залежності від обставин
- На **онлайн-проектах** потрібно оволодіти роботою з технічним обладнанням (*знати усі переваги і недоліки онлайн-платформи*) потрібним для проведення заходу, такі наприклад як: демонстрація екрану або окремих його частин, транслявання аудіо-відео матеріалів (*як приклад з власного досвіду – коли ведучий каже текст і фонова мелодія чи зображення зникає і потрібно це перевіряти заздалегідь на онлайн-репетиціях*), перевірка камери та мікрофона, подекуди перевірка фонового зображення ведучого.

Окремо хочу зазначити, що станом на зараз в Україні актуальні проведення і виставок, і презентацій, але все ж таки суттєво актуальним форматом залишається онлайн-проекти. Особливості проведення онлайн-проектів з точки зору професійного ведучого відрізняються від проведення живих заходів. Оскільки спілкування йде безпосередньо через екран, ведучий має звернути особливу увагу на налаштування технічних засобів трансляції,

таких як звук, зображення та інтернет-з'єднання. Він також повинен бути знайомий з різними формами онлайн-спілкування та знати, як користуватися платформами для відеозв'язку та онлайн-конференцій.

Крім того, ведучий повинен розуміти, що спілкування у віртуальному просторі може бути складнішим, оскільки відсутність безпосереднього контакту може зменшити емоційний зв'язок з аудиторією. Тому важливо, щоб ведучий створював сприятливу атмосферу для спілкування, використовуючи приємний тон голосу та емпатію. Він також повинен мати відповідні комунікаційні навички, такі як адекватна реакція на запитання та коментарі аудиторії, реагування на дії учасників заходу, здатність вести дискусії та підтримувати інтерактивний діалог.

ДО ПРИКЛАДУ. ТЕПЕР В МЕНЕ БУДЕ ДО ВАС ІНТЕРАКТИВНИЙ ПРИКЛАД ТА ЗАПИТАННЯ: ви ведете онлайн-квест у зумі та вмикаєте дошку для певних потреб, але на дошці випадково або навмисне користувачі починають залишати відмітки, малюнки слова, які є недоречними в контексті заходу і ви як ведучий повинні прореагувати, ЯКА ВАША РЕАКЦІЯ ЩО ВИ СКАЖЕТЕ АБО ЗРОБИТЕ, ЯКИЙ АЛГОРИТМ ДІЙ? Першим чином ви можете закрити дошку, ще раз повторити завдання, яке давалося для цієї дошки та наголосити на тому що для успішного виконання завдання не потрібно виконувати інших дій (малювати, писати, щось незрозуміле в залежності від контексту). В процесі ви також можете підказувати де знаходяться певні інструменти для написання або малювання об'єктів, як стерти останню дію і тому подібне.

Загалом, проведення онлайн-проектів може ускладнити роботу ведучого через віддаленість від аудиторії та необхідність користуватися технічними засобами, проте професійний ведучий повинен бути здатен пристосуватися до цих умов та забезпечити якісну та ефективну взаємодію з аудиторією.

Головні характеристики ведучого артпроектів

Основні характеристики ведучого артпроектів:

- **Творчість та креативність:** Ведучий артпроекту повинен мати творчий підхід до проведення заходу та вміти вирішувати непередбачувані ситуації.
- **Комунікативні навички:** Ведучий повинен мати високий рівень комунікативних навичок та вміти ефективно спілкуватися з різною цільовою аудиторією.
- **Знання та експертність:** Ведучий повинен мати достатні знання та експертизу в області мистецтва, щоб вміти грамотно та професійно вести захід.

- **Гнучкість та адаптивність:** Ведучий артпроєкту повинен бути гнучким та адаптивним до змін в програмі та планах заходу. Сюди ж відносимо вміння *імпровізувати словесно та дієво*: кожен захід це завжди реакція на аудиторію для якої він проводиться, план в контексті заходу можуть змінюватися так само адаптуватися потрібно і ведучому.
- **Енергійність та позитивний настрій:** Ведучий повинен мати енергійний та позитивний настрій, щоб підтримувати високий рівень емоцій та настрою відвідувачів заходу, від цього і залужитиме сприйняття глядачами тієї інформації, яку ви намагаєтесь донести.
- **Професіоналізм та досвід:** Ведучий повинен мати достатній рівень професіоналізму та досвіду у проведенні артпроєктів, щоб забезпечити якісну та ефективну роботу на заході.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ ТА ЙОГО ОБГОВОРЕННЯ

Переходимо до практичної частини заняття. На виконання практичного завдання яке я дам у вас буде 15–20 хвилин. Після чого у нас буде невелике обговорення.

Завдання:

Вам потрібно розробити концепцію проведення промо-презентації себе як ведучого або як режисера артпроєкту (будь-якої форми) у форматі онлайн обираєте за бажанням.

Етапи самопрезентації можуть включати у себе:

- **Визначення цілей та цільової аудиторії:** Ви маєте визначити головні цілі своєї презентації та цільову аудиторію, до якої ви звертаєтесь. Наприклад, якщо ви хочете стати ведучим на весіллях, то цільовою аудиторією будуть молоді пари, що готуються до одруження.
- **Розробка концепції:** Студент має визначити ключові моменти своєї презентації та розробити концепцію. Він може вибрати будь-яку тему, що відображає його як ведучого або режисера шоу, наприклад, «Як я роблю шоу», «Що робить мене найкращим ведучим», «Моя філософія ведучого» тощо.
- **Визначення своїх переваг:** Дайте відповідь на питання чому повинні обрати саме вас?
- **Підготовка до виступу:** Потрібно підготувати текстовий формат презентації (що саме ви будете говорити) та проговорити його вголос
- **Виступ:** 1,5–2 хвилини розповідь підготовленої презентації згідно з критеріями які були вивчені в теоретичній частині заняття (*Творчість та*

Креативність; Комунікативні навички; Гнучкість та Адаптивність, Імпровізаційний момент; Енергійність та Позитивний настрій).

Наступний етап обговорення завдання після його завершення та надання рекомендацій здобувачам освіти по виконаним завданням.

Підсумки

Підсумовуючи наше заняття я хочу подякувати вам за активність, яку ви проявили, особливо в практичній частині. Ми з вами розібрали ключові дефініції теми, а саме

- **Артпроект** – це форма художньої (творчої) діяльності, яка має на меті створення унікального художнього твору в умовах обмеженого часу та ресурсів і водночас може виступати як форма соціокультурної, художньо-естетичної та творчої діяльності у різних сферах мистецтва.
- **Виставка** – організовані покази художніх творів, які можуть бути розташовані у просторі відповідно до певної концепції виставки.
- **Презентації** – перший показ продукту або послуги для аудиторії.

Розібрали критерії відмінностей у проведенні презентацій, виставок та онлайн-проектів. Також визначили головні характеристики ведучого артпроектів на прикладах онлайн-заходів.

Сподіваюсь, що матеріал отриманий на цій лекції був вами вдало засвоєний та буде мати втілення у вашій практиці. І пам'ятайте що основна робота над темою це самостійне опрацювання отриманих знань. Також я надаю для вашої зручності додаткові джерела для самоопрацювання. Дякую за заняття! Чи є у вас до мене питання? Успіхів у навчанні.

Додаткові джерела для самоопрацювання

1. Бас Д. В. Визначення АРТ-проектів. Управління проектами: стан та перспективи: зб. тези доповідей XII міжнар. наук.-практ. конференції (13–16 вересня 2016 року). Миколаїв : НУК, 2016. С. 10–12.
2. Бас Д. В. Аналіз ризиків арт-проектів. Управління розвитком складних систем, 2017, 29: 12–18.
3. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів. Телевізійна й радіожурналістика : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002. 202 с.
4. Ведучий у практиці сучасного радіомовлення : зб. навч.-метод. матеріалів / упоряд. проф. В. Я. Миронченко. Київ : Національна радіокомпанія України, 2006. 92 с.

5. Зайцев В. П. Майстерність артиста і ведучого : навч. посіб. Київ : НАКККиМ, 2016. 234 с.
6. Кукуруза Н. Майстерність ведучого: навч. посіб. Івано-Франківськ, 2010. 176 с.
7. Набоков Р. Г. Сутність та специфіка роботи ведучого (конференсьє, церемоніймейстер, МС та шоумен). Культура України, 2021. 74: С. 61–65.
8. Нянько В. Вимоги до поведінки ведучого в кадрі. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка–2019» : матеріали ХХІ Всеукр. наук. конф. молодих учених. 2019. С. 368–370.

Навчальне видання

**Педагогічний практикум
Інструктивно-методичні матеріали для здобувачів
другого (магістерського) рівня
вищої освіти**

Розробники:
кандидат мистецтвознавства, професор
Гордєєв Сергій Іванович;
кандидат мистецтвознавства, доцент
Шумакова Світлана Миколаївна

***Видається
в авторській редакції***

План 2025

Підписано до друку 27.02.2025 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 1,99. Обл.-вид. арк. 2,08. Тираж 100.

ХДАК, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК